

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Inriktning för uppdragsersättning till ideella organisationer 2024–2027

Inriktning för uppdragsersättning till ideella organisationer 2024-2027

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Avd för krisberedskap och civilt försvar

MSB 2023-06572. Publicerad 3 september 2024.

Tidigare version: juni 2020 (inriktning för 2020–2023) samt juli 2024.

Innehåll

1 INLEDNING	4
2 GENERELL INFORMATION OM UPPDRAGSERSÄTTNINGEN	4
3 PRIORITERADE FÖRMÅGOR SOM SKA STÄRKAS	5
3.1 Förmåga att förebygga och agera vid bostadsbränder.....	5
3.1.1 Prioriterade former för utbildning.....	5
3.1.2 Prioriterade målgrupper	6
3.1.3 Kunskapsmål	6
3.2 Vattensäkerhet och drunkningsförebyggande	6
3.2.1 Prioriterade målgrupper	6
3.2.2 Kunskapsmål	6
3.3 Första hjälpen, hjärt- och lungräddning	7
3.3.1 Prioriterade målgrupper	7
3.3.2 Kunskapsmål	7
3.4 Förmåga att hantera information säkert	7
3.4.1 Prioriterade målgrupper	7
3.4.2 Kunskapsmål	7
3.5 Förmåga att hantera allvarliga händelser och kriser samt höjd beredskap och ytterst krig	8
3.5.1 Prioriterade målgrupper	8
3.5.2 Kunskapsmål	8
4 VILLKOR FÖR UPPDRAGSERSÄTTNINGEN	9

1 Inledning

I MSB:s uppdrag ingår att stärka den civila beredskapen, vilken omfattar både krisberedskap och civilt försvar. Utvecklingen av civil beredskap förutsätter ett helhetsperspektiv, från systemnivå till individens roll i beredskapssystemet. Den civila beredskapen inbegriper stora delar av samhället och kräver att många tar ansvar och agerar, även den enskilda personen.

Den specifika kompetens som många ideella organisationer har är en betydelsefull resurs och ett komplement till övriga resurser och aktörer i samhället. Den roll som ideella organisationer kan spela i samhällets säkerhetsarbete är dels beroende av organisationernas förmåga att anpassa sig till en föränderlig omvärld och samhällets behov, dels förmågan att kunna kommunicera samt engagera och motivera enskilda.

Uppdragsersättningens syfte är att med stöd av ideella organisationer erbjuda invånare över hela landet en kostnadsfri utbildning i individens säkerhet och beredskap vid olyckor, allvarliga händelser och kriser samt förmåga att hantera konsekvenser av höjd beredskap och ytterst krig. Målet är att öka människors motståndskraft och delaktighet.

Samhällsutmaningarna inom området samhällsskydd och beredskap är komplexa. Inom området säkerhet och beredskap vid olyckor krävs en fortsatt kunskapsutveckling för att minska antalet bränder och andra olyckor samt kunna hantera konsekvenserna av dem. Det förändrade omvärldsläget med Rysslands invasion av Ukraina ställer också nya krav på Sveriges förmåga att hantera konsekvenser av höjd beredskap och ytterst krig.

2 Generell information om uppdragsersättningen

Samhällets behov inom området samhällsskydd och beredskap är vägledande för uppdragsersättningen till ideella organisationer för att kunna stärka enskildas förmåga att förebygga och hantera olyckor och kriser samt hantera konsekvenser av höjd beredskap och ytterst krig.

För att nå största möjliga effekt av utbildningsinsatserna ska de grupper prioriteras som har störst behov av kunskap för att stärka sin förmåga. Samtidigt har enskildas förmåga att förebygga vardagens olyckor stor betydelse för människors trygghet och lägger en grund för att möta allvarliga händelser och kriser.

Verksamhet som genomförs med stöd av uppdragsersättning ska rikta sig till individer, stärka enskildas förmåga samt kunna genomföras i hela landet. MSB uppmanar till samverkan mellan ideella organisationer för att effektivisera insatsen, öka möjligheten att nå olika målgrupper och öka möjligheten till kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

3 Prioriterade förmågor som ska stärkas

Utgångspunkten för de områden som MSB prioriterar för uppdragsersättning är att dessa bedöms motsvara de behov som finns i samhället för att förebygga och hantera olyckor, allvarliga händelser och kriser samt hantera konsekvenser av höjd beredskap och ytterst krig. Utgångspunkt för prioritering är även inriktningsdokument för MSB:s verksamhet de närmaste åren samt strategier och planer som MSB har tagit fram med fokus på individens förebyggande säkerhet och beredskap, exempelvis den nationella strategin för stärkt brandskydd.

Nedan anger MSB prioriterade förmågor som ska stärkas, prioriterade målgrupper för uppdragsverksamheten samt kunskapsmål inom respektive utbildningsområde. För individens brandskydd anger vi även prioriterad utbildningsform. Kunskapsmålen lyfter fram områden som ska ingå i utbildningen. Det står uppdragsorganisationer fritt att kombinera olika förmågehöjande utbildningar vid ett och samma utbildningstillfälle.

3.1 Förmåga att förebygga och agera vid bostadsbränder

MSB har i samverkan med en rad aktörer utarbetat en nationell strategi för stärkt brandskydd genom stöd till enskilda¹. Enskilda personer bör ha grundläggande kunskap om risker, hur man skyddar sig mot brand och hur man agerar om det börjar brinna. Kunskap om brandrisker och brandskydd har både en förebyggande och en skadeavhjälpareffekt.

Personer i åldersgruppen 65 år och äldre är överrepresenterade i dödsbränder och det är vanligt att de som omkommer har någon form av funktionsnedsättning, men ålder är inte en riskfaktor i sig. Alla som har svårt att uppfatta eller snabbt sätta sig i säkerhet vid en brand är särskilt utsatta.

MSB har tillsammans med Socialstyrelsen tagit fram en vägledning, en webbutbildning och annat stödmaterial till kommunerna. Genom att erbjuda lättillgängligt stödmaterial underlättas arbetet med att stärka brandskyddet hos riskutsatta individer.

3.1.1 Prioriterade former för utbildning

För att nå grupper som behöver kunskap om brandskydd är uppsökande verksamhet i bostäder en beprövad metod. Syftet är att förmedla kunskap om hur vanliga risker i bostadsmiljön kan förebyggas och om hur man agerar vid brand. Den uppsökande utbildningsverksamheten bör i första hand genomföras i de

¹ Inriktning av nationell strategi för stärkt brandskydd genom stöd till enskilda (publikationsnummer MSB1687). <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/brandskydd/nationell-strategi-for-starkt-brandskydd/>

bostadsområden där behovet bedöms vara störst. De personer som genomför verksamheten ska ha tillräckliga och styrkta kunskaper om brandskydd i bostäder och utbildningen/informationen ska anpassas till målgruppen både vad gäller kunskapsnivå och pedagogik. Vid utbildningar i mångkulturella bostadsområden ska den utbildande personalen ha interkulturell kompetens. Det är önskvärt om utbildningen i dessa områden kan genomföras tillsammans med ideella som talar målgruppens språk.

3.1.2 Prioriterade målgrupper

Riskutsatta personer som bor i flerbostadshus i tätorts- och storstadsområden med hög andel bostadsbränder, äldre i egen bostad samt personer med funktionsnedsättning. Även anhöriga eller personer som känner någon som ingår i den prioriterade målgruppen kan vara viktiga att nå.

3.1.3 Kunskapsmål

Målgruppen ska få grundläggande kunskap om

- individens ansvar
- brandorsaker
- brandrisker i hemmet
- brandförlopp och spridning
- brandvarnare och släckutrustning
- hur man larmar
- agerande vid brand och utrymning
- vad som händer efter en brand.

3.2 Vattensäkerhet och drunkningsförebyggande

Kunskap om vattensäkerhet är livsviktigt. Enligt Svenska Livräddningssällskapet avled 70 personer i drunkningsolyckor under 2022.

En av de vanligaste dödsolyckorna för små barn är drunkning. Kunskap hos föräldrar och andra anhöriga vuxna i vattensäkerhet bidrar till att barn och unga lär sig simma samt att man undviker risker. Bland vuxna är det fler män än kvinnor som drunknar och drunkning är ofta associerat med alkoholkonsumtion.

3.2.1 Prioriterade målgrupper

Föräldrar eller andra anhöriga till små barn, icke simkunniga vuxna samt icke simkunniga barn och unga.

3.2.2 Kunskapsmål

Målgruppen ska få grundläggande kunskaper om

- hur man hanterar olika riskfyllda situationer i, vid och på vatten
- risker kopplat till vatten
- simkunnighet för barn och vuxna

- första hjälpen vid drunkningstillbud.

3.3 Första hjälpen, hjärt- och lungräddning

Målet med första hjälpen är att rädda liv, minska lidande, begränsa effekterna av sjukdom eller skada och att främja återhämtning. Det kan exempelvis handla om att se till att en medvetslös person har öppna luftvägar genom att personen läggs på sidan, att ge hjärt-lungräddning (HLR) vid hjärtstopp eller att stoppa en större blödning. Kunskap om första hjälpen och HLR räddar liv både vid olyckor och vid allvarliga händelser samt kriser och ytterst krig.

3.3.1 Prioriterade målgrupper

Det finns behov av en generell förmågehöjning hos allmänheten varför MSB inte pekar ut prioriterade målgrupper.

3.3.2 Kunskapsmål

Målgruppen ska få grundläggande kunskap om hur man

- vid en olycka eller sjukdomstillstånd kan prioritera i vilken ordning åtgärder ska genomföras enligt XL-ABCDE modellen (massiv blödning, livsfarligt läge, öppen luftväg, andning, cirkulation, medvetandegrad, kroppsomgång)
- ger tidig larmning
- tar hand om en medvetslös person, stabilt sidoläge
- genomför hjärt-lungräddning med hjärtstartare (D-HLR)
- använder tryckförband, sår- och brännskador.

3.4 Förmåga att hantera information säkert

Syftet är att främja deltagande i samhällsutvecklingen och att hjälpa människor att undvika t.ex. förlust av information, bedrägerier och id-kapningar. Ökad kunskap hos allmänheten och medvetenhet bidrar även till att stärka motståndskraften mot störningar på samhällsnivå.

Den grundläggande kunskapen om hur man använder digitala tjänster på ett säkert sätt behöver öka, gärna i samband med pågående digitaliseringsinitiativ. Samtidigt är det viktigt att fundera över hur beroende vi är av vår digitalt lagrade information och vår internetuppkoppling samt hur man till exempel hanterar ett strömvabrott.

3.4.1 Prioriterade målgrupper

Skolelever i grundskolan och gymnasiet samt seniorer 65 år och äldre. Personer med funktionsvariationer samt personer i riskutsatta områden, med utländsk bakgrund som inte har svenska som modersmål.

3.4.2 Kunskapsmål

Målgruppen ska få grundläggande kunskap om hur

- man skyddar sin viktiga information och sina personuppgifter bl.a. genom utbildning om vanliga risker på internet och hur man kan hantera dem, inklusive att förbereda sig för att klara störningar.

3.5 Förmåga att hantera allvarliga händelser och kriser samt höjd beredskap och ytterst krig

Att människor har god kunskap om hur man kan förbereda sig för att kunna hantera och minska konsekvenserna av allvarliga olyckor, kriser och krig blir allt viktigare. Klimatförändringarna med ett mer extremt väder, långvariga strömvabrott, terrorattacker, cyberattacker mot viktiga informationssystem och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i omvärlden är händelser som kan få långtgående konsekvenser för vårt samhälle.

Myndigheter, företag och organisationer har ett stort ansvar för att beredskapen fungerar, men alla som bor i Sverige har också ett ansvar för att, efter förmåga, kunna klara en situation då samhället inte fungerar som vi är vana vid. Det innebär bland annat att alla som har möjlighet behöver ha en hemberedskap så att man kan tillgodose grundläggande behov som mat och vatten i en vecka. Ju mer förberedda människor är, desto bättre kommer samhället som helhet att klara av en svår påfrestning och begränsade resurser kan gå till de som bäst behöver den. Detta ökar motståndskraften bland befolkningen.

Alla mellan 16 och 70 år som bor i Sverige omfattas även av totalförsvarsplikten och har därmed ansvar för att bidra till försvarsförmågan. Att informera och utbilda allmänheten är därför en viktig uppgift för ideella organisationer. MSB har tagit fram informationsmaterial i form av broschyren Om krisen eller kriget kommer och utbildningsmaterialet Rädd eller beredd, som med fördel kan användas till dessa uppdrag².

3.5.1 Prioriterade målgrupper

Personer 18-34 år samt boende i tätorter och städer.

3.5.2 Kunskapsmål

Målgruppen ska få grundläggande kunskap om

- hur olika kriser kan påverka samhället och individen
- hur människor kan agera vid klimatrelaterade händelser, som ex. evakuering vid skogsbränder
- hemberedskap och egenberedskap och varför det är viktigt
- vad totalförsvaret är inklusive totalförsvarsplikten och att man är en del av Sveriges beredskap

² Tips på hur privatpersoner kan stärka sin motståndskraft och bli en del av Sveriges beredskap.

<https://www.msb.se/sv/rad-till-privatpersoner/forbered-dig-for-kris/>

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/beredskapsveckan/stod--och-utbildningsmaterial/>

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/beredskapsveckan/stod--och-utbildningsmaterial/radd-eller-beredd/>

- olika varningssystem och hur man bör agera om man hör dessa
- Sveriges Radio P4 som beredskapskanal
- olika informationskällor före, under och efter en allvarlig olycka eller kris.

4 Villkor för uppdragsersättningen

För att en utbildningsverksamhet ska beviljas ersättning krävs att den utbildande organisationen

- är en ideell organisation enligt Skatteverkets regler och utan vinstsyfte
- har en demokratiskt uppbyggd verksamhet som överensstämmer med syftet för ersättningen och som är förenligt med de värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle
- i sin verksamhet respekterar demokratins idéer, inklusive principerna om likabehandling, jämställdhet och förbud mot diskriminering
- har en riksomfattande organisation med lokalt eller regionalt förankrad verksamhet eller har verksamhet som är av nationellt intresse
- så långt möjligt prioriterar utbildning av icke-medlemmar
- inte har skulder för skatter eller avgifter hos vare sig Kronofogden eller annan myndighet eller är försatt i konkurs.

Ytterligare information rörande uppdragsersättning till ideella organisationer på MSB:s webbsida <https://www.msb.se> Sök efter uppdragsersättning till ideella organisationer.